

Պատասխանատու
գովաճեն Գրիգորյան

ՕՐԱԳԻՐ ԶԻՆՈՒՆԻՈՅ

Համակրն ուղղելի Լճ
տոմ. Գ. Գ. Պաղպաղատեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ՅԱՐԻ

ԶԻՆՈՒՆԻՈՅ ԾԱԲԱԹ 15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1879

ԹԻԻ 1127

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տեղեւոյ Հայ վարժարանաց խնդիրը կ'երեւի թէ տակաւին վերջնական լուծում մը չէ գտած. Ստոյգ աղբիւրն կ'իմանամք որ վերջապէս պատուելի տեսիլն տեղեկագիրը չպիտի կրնայ գործադրուիլ. վասնզի ազգային սնտուկն ինքզինք անկարող կը յայտարարէ պատ. տեսուչի կողմանէ խնդրուած գումարը վճարելու : Ի՞նչ քննան է քննան մեծ իրաւամբ պնդած է որ վարժապետաց ուսնիկներն աւելնան որպէսզի ինք ևս կարողն իրաւացի ըլլայ աւելի աղբիւրն և աշխատութիւն պահանջել այդ վերջիններէ և կարենայ վարժատանց ապահով ընթաց մը տալ, մինչդեռ ներհակն ըլլալով դաստառուաց ամուսկանները զեղուէր են, որմէ դիւրաւ կրգ ուսնիկն թէ ասոնք ալ իրենց պաշտօնին մէջ վերահասելով աշխատանքին պիտի զեղուն և դը պրոցներն ապարդիւն պիտի մնան կրկին : Եթէ առարկուի թէ, քանի որ վարժարանք նախնական կրթութեան համար ստորադասած են՝ կրնան նուազ ծախքով և նուազ աշխատութեամբ իրենց նպատակին հասնիլ, և թէ, բարձրագոյն ուսումնարան մը հաստատուելու վրայ ըլլալով այդ ուսումնարանը պիտի կարենայ բաւել մանկանց ուսման և կրթութեան, առաջին աւարկութեան կը պատասխանէ թէ, պաշտօնեայ մը որպէս ընդունած թոյլը չբաւէր իր պիտոյից որչափ ալ քիչ ըլլայ իր աշխատութիւնը՝ անկարելի է որ սրտի մասը աշխատի նա, մ'նտանդ որ դաստառ մը չէ կարող դպրոցէ անկախ երկրորդ և երրորդ դասերով ալ զբաղելով յաճիլ երկրորդ առարկութեան ալ կը պատասխանեմք թէ այդ բարձրագոյն ուսումնարանի հաստատութեան համար դ ժաւարութիւններ կը տես-

նուին, նախ որ այդ ուսումնարանը ի հարկէ մասնաւորաց սեպհականութիւնը պիտի ըլլայ և դեռ ասոնց ոչ ուրուք անունն չյայտնի չէ. երկրորդ ուսումնարան յաճախող աշակերտաց ծնողներէ աւելի թոյակ պիտի պահանջուի բնականաբար, մինչդեռ տարեկան փոքրիկ թոյակ կամ նպաստ մը տալէ խորշեցաւ ժողովուրդը և մեծ աղբիւրներ հանեց կրթական խորհրդոյ առջև, երրորդ կ'երեւի թէ այդ ուսումնարանը հարուստներու առանձնաշնորհութիւնը պիտի ըլլայ քանի որ վճարողը միայն պիտի ուսանի, հետեւաբար ազգային կերպարանքէ պիտի մերկանայ և ազգային վարժարանք ևս առաջին վիճակին ալ պիտի կորուսեն :

Եթէ ստոյգ է թէ, տեղեւոյ առաջնորդարանը տարեկան 300 ոսկի, այսինքն 50,000 այսքան պահեկան կրծախսէ, անիրաւ պիտի չըլլայինք կարծեմք թէ պատկառելի երեսփոխանութեան ուշը հրաւիրելն քայլք և հարցունէինք թէ իրաւք անհրաժեշտ է արդեօք այդ 50,000 դրու ծախսը և թէ կարելի չէ արդեօք համեստ դումարի մը ստորաձեւով՝ աւելորդը կցել դպրոցի ծախսուց և քիչ մ'ալ դատ ուսումնարան բանալու մտադիր բարեբար անձանց նուէրներուն դիմելով՝ պատուելի տեսիլն պահանջած գումարը դոյաւորեն և այսպէս վարժարաններն ուղղուած վիճակին բարձրացունել :

Չեմք գիտէր նախ թէ, մինչդեռ պիտի յայտնուի նախնական դպրոցի ստորադասած վարժարանաց աւանդուելիք դասերը : Նախնական դպրոցներու համար ամենէ բարձր ուսման կարգը դասել պէտք է արհեստի ուսուցումը, ինչպէս որ ժամանակ մը այս խնդիրն յազուցաւ, և մօտեւս ալ իսոյք մը կայ թէ բարեբար աղդային մը վարժարանին կցորդ արհեստարան մը պիտի հաստատէ : Եթէ այս տարաձայնութիւնը

չիրադարձի ալ, 100 այսքան հազար ղուրուչի գումար մը, որ լոկ նախնական դպրոցաց յաւկացեալ է կրտսի, բաւական է կարծեմք արհեստարան մը ևս հոգալու : վասնզի նախնական դպրոցն ուսման այնքան կարօտութիւն չունենայ ինչպէս հարկաւ շատ դաստառուի ալ կարօտութիւն պիտի չունենայ : Շատերու անտեղի կը թուի թէ ևս պարզ և աննշան արհեստից աշակերտաց աւանդուելը : սակայն այդ դրու թիւը Եւրոպայի ամենէ մեծ և ամենէ հարուստ ազգերն անցում ընդունած և ի դորձ դրած են, վասնզի արհեստը, որ քան ալ շնչին թուի, հարստութեան աղբիւրը կազմող տարիք մէջ ըլլալէ դատ, ուսանողը դժբաղդ և թշուառ չթողուր երբէք : Այս դրու թիւը ոչ թէ միայն իշխիկի հազար նսն ամեն դատուի և նոյն իսկ Կ. Պոլսոյ դպրոցներուն մէջ ալ պէտք է մուծանել : Չեմք հասմարմինք պարտին անմիջական միջոցներ ձեռք առնուլ այս մասին : Հարստութիւն և երջանկութիւն ուսմամբ չեն ըլլար միայն, ինչպէս որ բարձրաշնորհներէս Սրբազան Պատրիարք Հայրը ըստծ էր իր գահակալութեան ժամանակ չըջարեութեան հանած Հովնաթան Կոնդակին մէջ, ուստի խոնարհաբար կ'իշխեցունեմք Նորին Ամենապատուութեան որ բարեհաճի ի դորձ դնել տալ իր սա հետեւեալ խօսքերը որ պատուիրած է կոնդակաւ ասիէ գրեթէ հինգ տարի առաջ, «... Եթէ հնար է աշխատեցնել ամեն դպրոցներու մէջ մէկ քանի տեսակ ձեռագործ արհեստներ սովորեցնել մանկանց : վասնզի անկարելի է, որ ամեն աշակերտը բանաստեղծ կամ գիտնական լինին : Իսկ եթէ աշակերտաց ձեռքերն դպրոցաց մէջ շատ կամ քիչ վարձ ժուին արհեստից, կարող կըլինին ապա քիչ ժամանակի մէջ արհեստ մը սովորելով՝ աղքատութենէ ազատ մնալ : մինչդեռ հիմա անթիւ

ԳԻՏԱԿԱՆ

ԿՐՈՒՆ—ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Տես Արշալուսոյ նախընթաց քիւնիք :)

Յիսուսի քարոզած ՀԱՌԱՏՔը ամենաբոլորական և ամենակարող (օմնիբոթան) է՝ երբ անսխալական տեսութեամբ կ'աւանդէ տղատրոյ խնդրուած ժամանակ : Կատարեալ վրաստութիւն մը կրնայ ծանր հիւանդութիւն մը անհետ առնել, իր մահիճին մէջ ցաւոց տակ ճնշուող հիւանդ մը կոյր հաւատքով բժշկել կամ արդէ իր փոտահած անձին այցելութեամբ յանկարծական փոփոխութիւն մը կրած է գէպի առողջութիւն, ի՞նչ բուռոց հիւսթը և ոչ ալ քիմիական բազուգրութեանց հեղուկն են որք այս զարմանալի փոփոխութիւնը կը պատճառեն : Մարդու հայուսածքին, ձեւոց, շոյուքին և վերջապէս ամեն շարժմանց մէջ անտեսանելի մագնիսականութիւն մը կայ որ իր մերձակայ անձանց թէ հոգւոյն և թէ մարմնոյն վրայ զանազան ազդեցութիւններ կ'ունենայ : Ուրեմն մարդ մեծամեծ ազդեցութիւն ունի իր նմանին և տիեզերաց ամբողջ նիւթոյ վրայ :

ԿԱՄՔԸ ամենակարող է երբ բնութեան օրինաց համաձայն լինի : Արդ բնութիւնը երբէք անկարելի չցուցած չէ կոյր աչք մը բանալը, հիւանդ մը բուժելը, յիմարութիւն մը անհետանելը և այլն : Հաւատարակութեան գաղափարը բուն բնութիւնն է, և հասարակաց տեսանկարութեամբ հրապարակաց մէջ տեղի ունեցած հմայութիւնք, գիւթութիւնք և ձեռնածուքութիւնք, որք մեր անհուն զարմանքը կը զբաւեն,

իրական գիտութիւններ և կրօնական նորինի աւանդութեանց բեկորներ են, որք հետզհետէ աղաւաղութեանց տեղի տալով հեռացած կ'երևին իրենց բուն նպատակէն : Չեն մտածէր այդ գործիքները որ իրենց այդ զօրութիւնը աներեղթ մէջն ԿԱՄՔԸ ԿԱՄՔԸ մը կուգայ առնուա Տիեզերական փանաթէն երկու հակահիւն հաւասարութեանց մէջ կը պարտադրի : Ներքործական և կրօնական երկու յատկութեանց մէջ է նա, որք են ԿԱՄՔԸ ՀԱՌԱՏՔ և ՀԱՌԱՏՔԸ :

Հաստատ կամքն է ներքործականը, որ ոչ միայն հաւատոյ իրաց, այլ նաեւ ամեն ձեռնարկութեանց մէջ իր անվերջ գերը կը խաղայ : Իւր մէջ բան ունեցող արարածին ազատութիւնն ու գերիշխանութիւնը կատարեալ է իր Արարիչին հրամանաւ : Ուստի մարդը, այսինքն մտաւորական կարողութեանց լիութիւնն յինքն ունեցող էակը մեծ ազդեցութիւն ունի աշխարհի հաւասարակշռութեան վրայ : Միտքը բանով կը յայտնուի արդէն, եթէ ոչ դատարկ է :

Արդ մարդ մը եթէ բնութեան օրինաց կշիռին կարողացած է համաձայնել իր բանը, Միտքը, և կամքը, յայտնաւ կրնայ ուղղվել պէս ազդել իր նման գործարանաւոր էակին գոյութեան վրայ : Կրնայ թռչուն բռնել օդին մէջ, կրնայ ձուկը դիւթել ջուրին մէջ, կրնայ գազանները հմայել անտառին կամ իրենց որջին մէջ, կրնայ վերջապէս իր բոլորաբար ամեն տեսակ ձեռնափոխութիւններ ընել... : Եթէ իրօք գոյ են այդպիսի արարածներ և չեն ուղէր տիեզերքը վերէ վայր չընել, պէտք է ընդունիլ որ կը հնազանդին նոքա ԳԵՐԱՊՈՅՆ ԿԱՄՔԸ մը որ

կ'արգիլէ զիրենք աշխարհներ և իրեն չիթեմէ, ինչպէս որ կ'արգիլէ զմեզ ծիծառին բոյնը և թիթեռին բոյնը խանգարելէ : Այն էակը որ կը զգայ այս զօրութիւնն իր մէջ, և տիեզերական օրինաց մէջ յաւիտեական արդարութեան գործիքը միայն կրտեսէ, իրեն համար զգուշութիւնն ու լուրջութիւնը ամենէ փառաւոր սքանչելագործութիւնն է : Ասոր համար է անսոր Տէրը կըսէր իր մատնութեան ժամանակ թէ ինչպէս իր ձօնէն կը շարժուի ԳԵՐԱՊՈՅՆ ԿԱՄՔԸ, այլ հարկ էր որ նախապայտութիւնը կատարուէին :

Հաստատ կամքի ներքործութեանց ստուգութիւնը մեր ամեն գործառնութեանց մէջ տեղի կ'ունենայ, ոմանց զգալի, ոմանց անզգալի կերպով, այս մասին կրնայ անձնելու մարդ փորձառութիւն մը ունեցած ըլլալ իր անցեալ և ներկայ կենաց մէջ : Հաստատ կամքին հաւասար հակահիւն և կողմ Հաստատ հաւատքը կրաւորական է, որ նոյնպէս շատ պարագայից մէջ իր փորձը տեսնուած է : Կոյր վրաստութիւն մը Յիսուսի լոկ հաղուստին դպրութիւն բժշկութիւն կը գտնէ : Այս երկու զօրութիւնը անբաժանելի են, և երկուքն ալ «էպիգրի» վախճանին կը յանդին : Միտքը խիստ մեծ ազդեցութիւն ունի նիւթին վրայ և բանը, որ սկզբնական լոյսին պատկերն է, այդ ազդեցութիւնն ի հանդէս կը բերէ :

Ո՞վ որ քաջութիւն ունի անկողնապէս քննելու, դիտած է հարկաւ որ, ոչ թէ բազմահմուտ այլ բազմահաշակ բժիշկներն են մեծ գործեր տեսնող : Տեսնուած են շատ հիւանդներ, որոց առողջութեան մեծամասն օգտած է իրենց համարման ենթակայ եղող բժիշկն այցելութիւն

« Երկտասարդք կը տեսնուին, որ Հայերէն, Գաղ-
« ղիերէն և Տաճկերէն կարդացեր են, բայց և
« այնպէս հայագէտ, գաղղիագէտ և տաճկագէտ
« չեն եղած, ոտանաւորներ և ճառեր կը շարա-
« գրեն, բայց բանաստեղծ և պերճախօս չեն,
« և իւրաքանչիւրն բանաստեղծի, պերճախօսի,
« լեզուագիտի և հեղինակի սիրտ կը ելով չեն
« զիջանիր խոնարհիլ, և իրենց աչքին արհամարհ
« թուած արհեստից հետեւելով հաց ճարել:»

Արդ Ս. Պատրիարք հօր այս պատուէրը կար-
ծեմ մինչև ցայժմ անխելի մնացած է ամեն
կողմ առանց բացառութեան, ուստի փափա-
քելի է որ իզմիրի հայերն առաջին օրինակն ը-
լան արհեստարանի հաստատման, ինչպէս որ շատ
պարագայից մանաւանդ գործոցներու զարգաց-
ման մէջ առաջին օրինակն հանգիստացած են:

Մ. Ա. Հ. Ա. Գ. Ո. Յ. Ժ.

Չմիւռնից Հայ երկտասարդութիւնն իւր ըն-
տիր և աղագետէր անդամներէն մին կորցրաւ:
Մեծարոյ Պ. Յակոբ Չիլիճեան որ ժամանակէ
մի վեր անբուժելի հիւանդութեամբ կը վարա-
կէր, ամայ 66 տու Աստուած փոխեցաւ ի
հասակի 35 ամաց խիստ մեծ ցաւ և կսկիծ պատ-
ճառելով իւր ընտանեաց և բարեկամաց:

Յուզարկաւորութիւնն փառաւոր կերպիւ
տեղի ունեցաւ երբ իւր բարեկամներն և ծա-
նօթներն իրենց համակրութիւնն յայտնելոյ հա-
մար փութացած էին ներկայ գտնուիլ: Պարան
Յ. Չիլիճեան պարկեշտ և առաքինի երկտասարդ-
մի էր, այս բառերը իրենց բոլոր նշանակու-
թեամբ իմանալով, նա աղագետութեամբ և
ընտիր ընտիր յատկութիւններով իւր քաղա-
քակցաց համակրութեան և յարգանաց իրաւ-
ունքներ ստացած էր: Երպտականէր նա մարդ-
կութեան այն գասուն, որ կը գործէ լուի ա-
ռանց աղմկի, կը գործէ առանց փառասիրու-
թեան, և իրեն միակ գոհունակութիւնն պար-

նը, և ոչ թէ դարմանին եղանակը: Ասոնք առ
հասարակ տեղի կուենան չեմք բռն, զի ար-
դէն խօսքին բացատրութիւնն իր մէջն է, թէ
կոյր վստահութեան կամ հաստատ հաւատքի
վրայ է խնդիրը: Այս մասին նաև ջուրացոյի
աննշան կիրառութիւններէ ծագած իրողութեց
շարք, քիչ տեղի ունեցած բաներ չեն՝ զանա-
ղան անտից այնպիսի միջոցներով բժշկութիւն
գտնելին, որք առհասարակ մեր ծաղրը կը շար-
ժեն գործողութեան սկսուած ժամանակ: Քիչ
մարդ կրնայ ուրանալ որ կարգադրէր Նո-
ւա-իս-իւրը և պառաւանց աղբիւրը իրենց նպատակին հա-
մած չըլլան: Բոլոր ասոնք, հաստատ կամքին և
Հաստատ Հաւատքին (որոյ կոյր վստահութիւն
ալ կրնամք ըսել) արդիւնքը կամ երկուքին հա-
ւասարակչեացէս ընդհարման արդասիրն են:

Արդ, որքան մեծ էր ուրեմն Յիսուսի այդ
Հաստատ աստուածային կամքը որմէ ոչինչ կը-
վրիպէր: Նորա առաւելութիւնն էր նաև տիե-
զերական գործողին անտեսանելի յարաբերա-
կանն եղող Աստղաբայք և Տէրը մէկ շրջամով,
մէկ խօսքով, մէկ շարժումով անգամալոյժը
յոտս կը հանէր, կոյր աչքը կը բանար և մինչև
իսկ մեռել կը յարուցանէր: Հոգւոյ իրենցմէ
գերադոյն ուրիշն հնազանդելին գիտութեամբ
և փորձով ստուգուած բան մ'է: Միջին զօրու-
թեամբ հոգի մը երբ իրմէ աւելի աղագէտ հոգ-
ւոյ մը առջև գտնուի իր ամեն շարժմանց մէջ
ղգալի կամ անղգալ՝ ճշուններ կը կրէ, ասի իր
առջև գտնուող հոգիին մաղնիրական աղգեցու-
թիւնն է, որ իրմէ արուստ կամ տկար հոգւոյն
շարժմանց հաւասարակչութիւնը կը խախտէ,
ուղէ չուղէ: Անմիջիկապ ցաւոյ մէջ խորին կեր-
պով որտարէի անձ մը շատ հեշտ ուրիշի մը

տուց կատարման մէջ կը խնդրէ:

Արդէն զանազան պարագաներու մէջ աղգա-
լին պաշտօններով զբաղած էր նա, և աղգա-
սիրական նախանձով ի գործ դրած էր իւր պաշ-
տօնը ամենայն յաջողութեամբ, և թէ կիսատա-
նար յապագային իսկ օգտակար ծառայութիւն-
ներ մատուցանել իւր աղգին, հետեւաբար կը-
համարձակիմք ասել, թէ նորա վաղահաս մահը
աղգային ընդհանուր մի կորուստ է, որչափ որ
զմիւռնից Հայ հասարակութեան կը պատկանէր:

— Նմանապէս ամայ 86 շաբաթ առաւօտ
զրկեցաւ ի կենաց օրիորդ ի պրիսիմա Օհանեան,
չորսամեայ հիւանդութեամբ համբերելէ ետեւ
կենազրաւ օրիորդը, որ հազիւ 25 գարուններ
ողջունած էր, իրաւամբ կսկծալի կորուստ մը
պատճառեց իր սգակիր ընտանեաց: Նորա ու-
սումնական յատկութիւնն ու հեղահամայր
վարքը կ'երանշխարհէր զիւր ծանօթները, որ
անմահութեան փառք պիտի պսակուի իր յի-
շատակը: Միւրիմարութիւն և համբերութիւն
կը մայլոթեմք երկուց հանգուցելոյ ընտանեաց և
մերձաւորաց:

ԻՐԱՆԱՆ ՎԵՊ ՄԵ, ՀԵՂԻՆԱԿ Պ. ՆՇԱՆ ՄԻՐԶԱՍ
ԲՆԵԱՂԱՏՈՒԹԻՒՆ Բ. ԶՈՐԱՅԻ
(Տես Արշալոյսոյ 1126 քիւր:)

Բեթլեհէ, Ժամէ մէկ վեր շաբաթ շաբաթ պարբեր-
մէջ, որ քաջած էր, հարցոյ Մարի յանձնարան
անշնչաւ էր: Երես 20 տու 31, 32, 33 — Մեծ
հեղինակը կ'ըսէր թէ առկաւին Բեթլեհէ իր սի-
րոյ յայտարարութիւնը չէր ըրած, լուս, բայց
միթէ ներքի է երկտասարդի կամ օրիորդի մը
խօսելուն եղակի գէմք տու և միշտ իրարու ա-
նուն արտասանել: Երբ և ո՞ր անգամ է այս-
պիսի բան մը, և միթէ ընկերութեան մէջ ա-
սորմէ աւելի անքաղաքավարութիւն կրնայ լի-
նիլ, մանաւանդ իրարու անուն տալով զիրար
կոչել և եղակի գէմքով մէկ մէկու խօսք ուղղել
և որ աւելին է օրիորդի մը բերնէն իր ապագայ
պրեմիան նկատմամբ յանդիմանական խօսքեր
լսել կամ հինցած, լինցած սիրահարութեան մը
և կամ ինչպէս ըսիք անքաղաքավարութեան
ցոյցեր են: Նաև կը խրատենք Պ հեղինակը խո-
նարհաբար որ երկու անձեր խօսեցնելէ յառաջ
ինքն անձամբ ուրիշի մը հետ խօսի և հասկնայ
թէ որքան ցուրտ և զուրիշ կը լլայ երբ ամեն
հարց պատասխանին մէջ իրարու անուն արտա-

շարժմամբ յանկարծական յեղաշրջում մը կը դ-
գայ իր ներքո: Մէկ խօսք մը, նայուածք մը,
շարժում մը, շոյում մը, վերջապէս մէկ ժպիտ
մը գիմացնին սիրտը կը շարժայնէ, հոգին զուարթ
կ'աւելի և ցաւը ամպերու նման տակաւ առ-
տակաւ կ'անդայտէ: Ուստի անկարելի բան մը
չէ որ բարձր հոգիք իրենցմէ ստորին հոգիներն
իրենց հնազանդ և ծառայ գործեն:

Երբ աշխարհի փրկիչը անապատի երեք փոր-
ձութեանց յաղկեց, գրուած է որ կրէշափէրը
մեքենա և անոր ծառայեցին: Քանզի հոգիք բարձ-
րագոյն հոգւոյ ծառայութեան տակն են միշտ,
և բարձրագոյն հոգին այն է որ գիտէ պրկել
անկանոն զգացումներն ու մարմնոյն պիղծ ձեւ-
տունները: Այս թէութեանց հոգին կրնայ իր
գեւա իր շուրջը թրթռացող հոգին կրնայ իր
տաղաւարին մէջ վերադառնալ տիեզերական
գործին յինքն ունեցողի մը միջոցաւ: Կենդա-
նութիւնը երեք իրաց միութեամբ գոյ է: Սոքա
են Հոգին, Չեւիփոս միջնորդը և Նիւթը: Առա-
ջինը իւր մարմնոյ հետ ունեցած կապակցու-
թիւնը երկրորդին կը պարտաւորի: Չեւիփոս
միջնորդը (մէտիաթէօր բլասթիք) մեծ գեր կը-
խաղայ կեանքի գոյութեան մէջ: Նիւթը կեդ-
րոնն է, Հոգին կեդրոնին յարաբերականն եւ
զոյ աշխարհագրութիւն և Չեւիփոս միջնորդը այդ-
երկուքն իրարու զօդող ձգողական զօրութիւնն
է: Չեւիփոս միջնորդը երբ գեւ յարաբերու-
թիւնը կորած չէ մարմնէն, ասկէ արտաքսուող
հոգին կամ կենդանական զօրութիւնը իր տա-
ղաւարին մէջ կրնայ վերադառնալ: Սակայն
բուն կամ տիեզերական Լոյսին թանձրացումն
եղող մարդուն գերագոյնն է որ կրնայ այդ
գործողութիւնն ընել: Քրիստոս որ արդէն այդ

սանուի:

Այս, ինչպէս, պաշտէ Մարի, Երես 21 տու
31 — Տեսէք Պ հեղինակը եւ սիրոյ յայտարա-
րութիւն ընել չէ տուած սիրահարին և սակայն
պաշտէ ըսել կուտայ անոր:

Մարի արարեց: Բեթլեհէ այս սիրոյ յանձնարան
յայտարարութեան վրայ: Երես 22 տու 1, 2 — Չար-
մանալի բան, միթէ Մարի չէր փափաքօք որ
առանձին տեսնուի անոր հետ, և միթէ նայն
ինքն չէր քիչ մը յառաջ բարձր Բեթլեհէ մէջ հա-
ճոյք չ'ըզած որ խօսէր լեւել: Երես 31 տու 13
14: Արդ որքան տխուր լինելու է օրիորդ մը
որ երկտասարդի մը մօտ այսքան ինտանսիտա-
կ և հաճօքով պատասխանած խօսքերուն տանելիք
պատասխանը կանխաւ չ'հասկնար: Հոս մեծ հե-
ղինակը օրիորդ Մարին համեմատ ցաւոյն ըսելու
մօտ գտնի տխուր, կարծածիւր և անխելի կը-
նեկայէ անգիտօրէն: — Մարի չէր քաշէ ի վեր
սիրտ ինտանսիտ, չէր քաշէ ինտանսիտ քան ինտանսիտ
Հարցոյ թէ վայելեալ մը չ'ըզած որ չ'ըզէ լեւել, եւայն:
— Թշուա՞ Տորա, գու ուր այս վայրկեան
ցուրտ դ երեզմանին մէջ կը շարժեն, շատ երկա-
նիկ եւ որ այս խօսքերը չեւ ըսեր, սակայն մեծ
ցաւ կը պատճառէ մեզ քաւ բացակայութիւնը:
Վանդիլ է թէ ներկայ լինելի, հարկաւ քաւ բա-
րեկամակցի: Մարի տխուրին պիտի փոխալիր,
մի եւս քաւ, որով խեղճ օրիորդ կ'աղագետէ: ...
այո, կ'աղագետէ: ... Պ. Նշան գու քիչ կըսէք
այս խորհրդածախիս:

Իր անբեժ արարեց: Կարճութեւն պաշտէ և
չիւր-իւրեք քաշէ: Ժիւր-իւրեք քաշէ: Ժիւր-իւրեք
Երես 22 տու 27, 28, 29 — Ինտանսիտ արդէն կար-
միր են եղեր, և հիմա ծիւղեցոյն գեղնութեան
կը փոխուին, հայերէն ծիւղեցոյն քաւ կը-
նշանակէ կարմիր գոյն, կարմիր գեղնութիւն
ինչպէս կը լլայ, արդ քաւ գոյն հար գեղնու-
թիւն ըսել կուզէ: Ի երես այս աղագագրական
սխալ մը նկատ լինի: Թէ որ գործը այսպէս չա-
րունակուի: Ի վերջոյ գրաշարը պատասխանա-
տու պիտի ըլլայ և մեծ հեղինակը ըստ օրինի
ապագայեանն սրտաւ պիտի պահանջէ:

Մէկմէկ քիչեւ: Կարճութեւն քաշէ, այո, քիչեւ
քաշէ, (չորս տարի շարունակ) վաղէ Էր քիչեւ
կարգած է սրտի խոր և համարձ է որ լեւել
էր: Երես 23 տու 4, 5, 6, 7 — Ուրեմն ինչո՞ւ
Արդոյ հեղինակը յարմար առիթ փնտռել կու-
տայ սիրահարին սիրոյ յայտարարութեւն ընելու հա-

տիեզերական բուն Լոյսը կամ անոր թարձրա-
ցումն էր, որ ի լուսոյ կիջնար, կրնար այդ զօ-
րութիւնն ունենալ անխառն կերպով: Այս
տեսակ յարաբերութիւնն որ ժամանակներուս
մէջ ալ տեղի ունեցած բաներ են, սակայն
գրական գիտութիւնը պարզ թախտացում ա-
նունը կուտայ ատոր: Հոգւոյն իր բարձրա-
գոյնին ունեցած հնազանդութիւնը կենդանու-
թեան ատեն աւելի բացարձ կը տեսնուի: Ո՞վ
որ իր սիրած, յարգած, երկնած մէկ խօսքով
ամեն բանի մէջ իրմէ առաւելութիւն ունեցած
անձին իր վրայ ըրած աղգեցութիւնը մտաբերէ՝
կրնայ գերաւ համարուիլ ատոր: Մարմնը չէ
աղգողն ու աղգուողը այլ հոգին, զի նիւթն
անղգայ է և անշարժ: Հայո մը մէկ անխաղաղ
կրնայ իր որդւոյն վրայ յանկարծական փոխ-
խում մը ներդրածել, կրնայ իր զուգին ամբողջ
հոգեկան կարողութիւնը մէկ խօսքով յեղաշր-
ջել:

Յիսուս այդ ամեն հրաշալիքը կը գործէր, ա-
ռանց հասկցունել ուղեւոր թէ, երկպառակն
սրբալայրից մէջ պահուած զիտակրօնական հա-
մադիտարանին ուսումները իր հրաշից նա-
խորդներն էին: Հարկ է սակայն խոստովանել
ինքն եղած այն առաւելութիւնը որ ուղղակի
Աստուծոյ կամ ի Լուսոյ կ'իջնէր, ուստի ատոր
համար նաև իր Հայրը կը կոչէր զԱստուած կամ
այդ Լոյսը: Այդպէս կուզէ կը պատուիրէր նաև
մարդոց: Ո՞վ որ չգիտէր թէ ինչու համար
Հայր կը կոչուի Աստուած, նորա համար աննշան
բառ մը կը լլայ այդ: Միշտ իր Հայրը կը կոչէր
զնա մեր Փրկիչը, զի գոյութեանց գոյութե-
նէն ինչեւի՞ պարզ է ասկին պատկերն իր մէջ կը-
վերարտագրել:

մար, ուրեմն ինչո՞ւ բաղդը ինչ-պէս յանձնել
կուտայ, ինչո՞ւ ոսկիներ զոհել կուտայ պարա-
հանդէսի համար, և ինչո՞ւ գեղեւիլ կուտայ սի-
րուհւոյն առջև քանի որ համարուած էր թէ քի-
տաբէ՞ ինչ-պէս Մարիէ : Այս ինչ զարմանալի
կրթաբար կրեցրկայէք բարեկամ որ կտամ ինքը-
քինքը կամ զսիրուհին և կամ վէպին հեղինակը
կըծողը : «Չե՞ս գիտեր Մարիէ թէ որքան անհաշի-
շաբ է ասի քեզիք քեզ հետ քեզ հետ քեզ հետ : Երես 23
տող 30, 31, 32 :—Ուշագործութիւն ըրէ՞ դրածնե-
րուդ կայազմէ Պ. վիպասան, վասնզի սիրահա-
րին 101 ոսկի զոհողութիւն ընել տուիլ նախ, յե-
տոյ խաղին մէջ 18 ոսկի շահեցուցեր, և ապա
տեղ կուտաս անոր թէ արշալի գոհողութիւններ
ըրած եմ : այս ինչպէս զոհողութիւն է քանի որ
ն ոսկի չալ կըշահի : Այս, քեզ ինչ-պէս, ինչ-պէս :
Յիշէ՛ք, երես 24 տող 17 :—Խոստարհաբար կայա-
ւած լայատ հեղինակին որ չմտնայ առջի խօսքս,
կատաղորէն չեն սիրէր, զգուշացի որիորդ մը
կայալէ յորոյ մէջ ձգեց վախճանը տխուր կըլլայ :
Վասնզի անկարող էր խոստանալ ինչ որ ինչ-պէս, ինչ-պէս :
Մարիէ այնպէս կ'ըրէր որ յայտնի էր թէ հասարակ-
էր էր որքան մէջ աշխարհ կ'ընէին և այլ : Երես 24 տող
20, 21, 22, 23 :—Արդեօք ինչ է սիրահարին ու-
ղածը հարկաւ զաղտնիք մ'է զոր սեծ : Երես 24 տող
24, 25 :—Երես 24 տող 24, 25 :—Անկարելի բան է
արեւկամ մեծեղահանդէս չ'է այս, ալ պարա-
հանդէս, բազմութիւնը խիստ շատ է նաև ծո-
ղեղերնայ կողմէն պատուաւ որ քնանիքնրու
աղմուկիւն մը եկած է հոն : վիպէ մը բա-
նի մեծա հեղինակը, ուստի երկրասարգ մը
կրնար օրիորդի մը առջև արդարեւ քեզիք
տեղ պարահանդէսի մէջ :

(Հայտնականի)
Կ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
Իզմիր, 10 Սեպտեմբեր 1879

Արագ իրք ոմանք լուր կուտան թէ Չէյթուցի
պէք չկրնարով զինուորական տարրք վճարել,
կտարէն զինուոր տալ առաջարկներ են չորհրդի
այսերական Գոմիսիոններուն : անանք այլ-Յոսն
անուցանելով, նախարարաց խորհուրդին հաւա-
նալով ու յիւ և լոյսով յնմուի քրիստոնէական
կեղեցւոյ կողմակերպութիւնը, պիտի հասկը-
նի որ անոր հիմքը կողմը իզոյի փարոսի-
ն հոնը կամ Օղիւրտի արկղին մէջ պահուած
թուղթեանց տարեքն են Եկեղեցւոյ սկզբնա-
նայ կողմակերպութեան հեղինակները արդէն
պէք թագուս, գիտութեան ներսերթեալներն
նա : Բովհանէս և Պետրոս, այս երկու հրոշա-
քը, իրենց առջևէն սահող անպարկեշտ ժամա-
կայ սրբազան յիշատակները արագայ գա-
նաց կըկտակէին իրենց երէնցին փարոսի տն
ամամբ, անցեալը ապագայի կրեխօսող թիւն և
ճիւղէսի փիլիսոփայութիւնն իր ամբողջութիւն
ընդ ձեռք տակ մուծանելով, անկողնաց մէջ
նկնող և անվախճան մնացող հիման վրայ սկա-
ւալեց և մեծատարած շէնքի մը (քրիստոնէոս-
եան) կանգնուին կըծեանարկէին : Այդ հիմք,
խառնակը, Լայոք ինքն է, որ ի սկզբան գոյ
և որոյ վրայ կրօններն իրենց շէնք կըբարձ-
րանեն : Այդ շէնքին, կամ մայր կրօնին
մարիտ անձնաւորութիւնն է Սողոմոնի վերա-
նայն տաճարը, որոյ իրական շինութիւնն ա-
նկողնուած է ռամկութեան : Այդ հիմք ի սկզ-
բան գոյ էր և գոյ է, անսկիզբն և անվախճան
զանազան ցեղերու և զանազան ազգերու
կատուած բառին ներքև ճանաչած անհանու-
թիւնն է, բնութեան վարագործին ետև պահ-
ալ խորհուրդն է, զոր նախնեաց հանձարը
կողմէ, Սալմիքի զարհուրելի առեղծուածն
կողմէ Լալիք լուծեց և թագով պատկուեցաւ,
անանցաւ որ հարբ Աստուծոյ պատիւնն և մեծ
է : Եւ իր բարձրագոյն իմաստութիւնն է
որ առաջնել մեզ կ'աւանդէ, դրական գի-
տութիւնը գեղեցիկ կըհասկնայ, և այդ պըլա-

նութիւն տուեր, և պէտք եղած իրատէս ելեր
է : Հետեւաբար Չէյթուցի Հայք ներկայ տարիէն
սկսեալ զինուորական ծառայութեան պիտի մաս-
նակցին : Սոցալարեւորի գ. ուսն հրաման զրկեր
է Դամասկոսի զորաւորանիւն հրամանատարու-
թեան, որ Չէյթուցի մէջ վիճակով զինուորագ-
րութիւն ընեն և այլնախապառաստական գոր-
ծուղութիւնները կատարեն : Չէյթուցի առնուե-
լիք զինուորները կայսերական հիւնդերոդը բա-
նակին մէջ պիտի ծառայեն, որոյ կեդրոնն է
Դամասկոս :

ՄԱՍԻՍ
Հետեւեալ գրութեան հրատարակութիւնը
խնդրուած է մեզմէ :

ԱՌ Պ. Ե. ՏԵՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆՅ
Արդոյ պաքոն,
Մեծ աշխատութիւն յանձն առեր էի ձեր Նոր
Կենդանութեան երկը բերել տալու, հրապու-
րութեամբ այն խոշոր անունն որ անոր ճակին
վրայ գրողներ էիք, այլ դիմէին նպատակը չա-
տասկանեց իզձերուս և զղջաց ինչպէս կըլլան
ամեն ժամանակի յարգը ճանչցող խոհեմ մար-
դեր երբ ունայն և անըդի իրերու համար ժա-
մախճաւ կըլինին :

Հետեւաբար պարտ կըհամարիմ ծանուցանել
որ աղատ ու կարող էք յոյն իսկ տառաւածացը-
նել այն անձը որ ձեզի համար մի առաքելական
պաշտօն կըլարէ ընտրողական աշխարհաբարի
պաշտպանութեան համար և բաղդատել զայն
Լուսերի հետ, որ սակայն հինգ տարուան ահա-
ւոր շրջանի մը մէջ 5—6 հոգիէ աւելի հետեւորդ-
ներ չունեցաւ, և յեկ թերեւ փորձառու-
թեան գասերին ուղղուած սակայն իրաւունք չէ
կարծեմ որ ձեր մարդահաւաքութիւնները, ձեր
լախնութիւնը և կամ ձեր ինքնագոյութիւնը
պահուելու համար ժողովուրդը տուէ, վասնզի
ձեր գործ, որ իբր անարժէք չկրնար բանադա-
տուիլ, լիկ մի երազ է կամ խոնդարուած
երեւակայութեան արդիւնք որ կրնար միմիայն
ՄԵԼԻԻ զամբիւղին ծառայել :

Պէտք էիք յիշել որ անցած են այն օրերը երբ
խոշոր խոշոր բառեր ժողովուրդին աչքը կըշա-
ղկէին և հեռուէ եկած վարպետներն մը իրա-
կան փառք կըհասնուէր : Փառք Աստուծոյ
այնպիսի գալի մէջ կ'ապրէր որ ի յարեկան
մասնակներ անցած հարկէն արդէն և ամեն
բան գիտութեանը չեն հանդիս ու կըծիծաղին

Բանութեանց ներքև չկրնարով իր գէմքը տես-
նել զառապելն իր բուն պատմութեամբ կըլ-
լանէ : Սղիւքսի առեղծուածը քանիցս անգամ
լուծուած է և գեղեցիկ իր սրբազան յիշա-
տակը գաղտնի ընկերութեանց քով ճանարա-
կանները, (templier) Արքազան վէհաք (sainte
vehme), վարդ—խաչանտնիք (Rose—croix) ըս-
տիւքսի առեղծուածին լուծիչներն էին և գեղե-
տիւքսիս երեսը մնայուն եղող սրբազան իմ-
ասութիւնը Սղիւքսի նուիրական գոյութիւնը
կըպահէ իր յիշատակներով : Եւ որպէսզի կարե-
նամք գիտաւ ըմբռնել թէ քրիստոնէութիւնը
Հէրմեսեան փիլիսոփայութեան շարունակու-
թիւնն է և թէ Մասոնութիւնն ու Գրիստոնէ-
ութիւնը հիմամբ և սկզբմամբ անբաժանելի
քղրեր կամ երկու անուան տակ մէկ և միև
նոյն անձնաւորութիւն մ'են, հարկ է որ բուն
սրբազան և նախնի Մասոնութեան մէկ այլաբա-
նական աւանդութիւնը և անոր գիտական
ծաղումը նկարագրէմք, հանդերձ այլաբանու-
կան աւանդութեան մեկնութեամբ : Ուշիմ ըն
թերցողը բուական գիտաւ պիտի հասկնայ
այն ժամանակ թէ Մասոնութիւնն և Յովհաննու
Բայտնութիւնը (որ է բուն վարդապետութիւն
քրիստոնէական, կամ նոյնինքն Գրիստոնէու-
թիւնը) միևնոյն բաներն են, թէպէտ գծադ-
րաբար մին անհասկնալի և միւրը կասկածելի
մնացած են ռամկութեան առջև :

ԱՅԼԱԲԱՆԱՆ ԵՄԳՈՒՐՆ ՍՐԱՍՁԱՆ
ՄԱՍՏՈՆՈՒԹԵԱՆ

Սրբազան մասոնութեան վարդապետութիւնը
Զորօտութիւն և Հէրմէսի վարդապետութիւնն է,
իր կանոնը յարառեալական ներակրթութիւնն է,
իր սկզբունքն է տիեզերական Գերիշխանութիւնն :

Համարներու վրայ : Ուստի, խնդրեմ, հաճե-
ցեք գրքիս ստակին հետ զրկել ինձ նաև կո-
րուած ժամանակին զինը, որու համար այնքան
երկար ատեն գլուխս ունեցուցի ի զուր առանց
բան մը հասկընալու : Ո՛հ, ալ պիտի զգուշա-
նամ այդ խոշոր անուններէն խաղաղէ՛ք և չկար-
գացած գրքիս գինը պիտի չվճարեմ :

Ընդունեցէք խորին յարգանքս և ներկեցէք
ինձ նորածն ծանուցումս համար, նորասիրու-
թեան նախադաշտիւրը ձեզմէ առած ըլլալուս :
Բ. ԱԲԵԿԵԱՆ

Իզմիր, 5 Սեպտ. 1879

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ԻՇԽԱՆԻ
Կիպրոսի Երուսաղէմայ եւ Հայաստանի

Սոյն մակագրով Ռուսական Կօլա լրագործ
հետեւեալ յօդուածը կըհրատարակէ իւր Յուլի-
30 թուոյն մէջ :

«Այն միջոցին, յորում Կիպրոս կըլին բոլոր-
վին Անգղիոյ իշխանութեան ներքև պիտի ա-
նէր, նոր պահանջներ երևան կ'երևնէին Կիպրոսի
Երուսաղէմի և Հայոց Լուսինեան թագաւորու-
կան ցեղի իշխաններէն :

Երուսաղէմի մասով, հետեւելով Թայմին,
հետեւաբար մեր (Ռուսոյ) մամուլն ալ իւր կար-
գին հրատարակեց այն ուղերձն որ զրկուած էր
անցեալ տարի Յուլի 24ին առ լրտ Սալիպարի,
երեք իշխանազանց անունով, որք զիրենք կը-
հատաւէին ինիլ ճշմարիտ ժառանգներ Լու-
սինեան ցեղին, որ գնած է այդ կղզին Անգղիոյ
Ռիչարտ Աւիւմարտ արքայէն, և 300 տարիէ
աւելի թագաւորած է այդ տեղը :

Այն ուղերձը զրկողներուն փայն նպատակն
եղած է յիշեցնել միշտ իւրեանց կալուածական
իրաւունքն այդ կղզոյն վրայ :

Շատ հետաքրքրական է գիտնալ այն հի-
մանքն որոց վրայ հաստատուած է այդ պա-
հանջը, որք կարողութիւն կուտան մեզ և այդ
պահանջմանց ատիժանը վճարելու :

Կիպրոսի Լուսինեան ազգաւորներ երկու
ճիւղ ունին, Երեց և կրտսեր, որք երկու եղ-
բայք զաւակներէն կըծերին : Երեց ճիւղին ներ-
կայացուցիչ կըհանդիսանայ Բարձրագոյնի և
Մեծաշուք իշխան Լուի Մեծ Աստիճանապետ
թագաւորական ամենահին շքանշանին, զոր
հաստատած է Մեծն Պետրու Լուսինեան թա-
գաւորն Կիպրոսի ի 1190 թուին :

Նը (Բի հօ, Բի հօ) և եղբայրութեամբ չափա-
ւորուած Հուստարութիւնը :
Մեր խօսքը նախնի սրբազան և փիլիսոփայա-
կան մասոնութեան վրայ է, ուստի արդի ժա-
մանակուան մասոններու խումբը իրաւունք
չկրնար ունենալ իրր գաղտնիքի վեր Յանող
նկատել գրոյս հեղինակը որ կուգայ պատմել
հետեւեալը :

Արդ բուն սրբազան Մասոնութիւնը Աղէք-
սանդիոյ դպրոցին նախորդն ու յաջորդն է
համարեմ, այսինքն նախնի ներակրթութեան
ժառանգորդը : Յովհաննու Բայտնութեան և
Զօհարի գաղտնեաց պահապանն է նա : Իր կրօ-
նին կամ սկզբունքին առարկան է Լոյսին ներ-
կայացուցած ճշմարտութիւնը, Թոյլտու է ամեն
գաւառութեանց, սակայն միակ և միևնոյն փի-
լիսոփայութիւն կըբաւանի : Լուի ճշմարտութիւ-
նը կըլինուէ, ստուգութիւնը կուսուցանէ՞ կու-
ղէ որ շարունակաբար ամեն իմացականութիւն
առ ի բանաւորութիւնն առաջնորդէ : Իր այլա-
բանական նպատակն է Սողոմոնի տաճարին վե-
րաշինութիւնը, այլ բուն և իրական նպատակն
է Բանակաւորութեան և Հաւատքին համաձայ-
նութեամբ ընկերական միութեան վերաշինու-
թիւնը և Գերիշխանութեան վերահաստատու-
թիւնը գիտութեամբ և աստիճանաւ : Ինչպէս
կըտեսնուի չկայ երբէք տակէ աւելի գեղեցիկ
սկզբունք, չկայ աւելի վաւեր բան քան առ այս
գաղափարաց ձգտումը : Բուն մասոնութիւնը
բանականութիւնն է, իմացականութեան վերջ-
նապէս տիրելուն տիպարը կընեցրկայէ նա : որով
աշխարհի լուծումը առաջագործ գիտութիւնն է :

(Պիտի շարունակուի) :

Լուսի իշխանին հայրը՝ հանգուցեալ Քրիստոս-տիւղ (կամ Քրիստոստուր) իշխանն արդէն ինե-րով «կիւրորտի կղզւոյն տէր» , ինչպէս յիշուած է 1814 տարւոյն պաշտօնական թուղթերէն մէ-կուն մէջ , նա ամեն ժառանգական իրաւունք իրեն ազգատոհմին կրօնփոխականացնէ : Նորա-ցեղազրուած իւր մահազաւթի վրայ արձանա-դրուած է 1815 Յուլիսի 27ին Լուսինեան գեր-դաստանի իշխանական գիւղանին ընտանիք յիշա-տակաղիւրներէն առնուելով , կիւրորտ կղզւոյն բարձր ներկայացուցիչներէն ստորագրուած , որ է հետեւեալը .

«Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ ամէն»
«Այս թագաւորական վկայագիրը ներկայա-ցնող Տէր արքայազուն իշխան Լուսի Լուսինեան սերեալ է ի տանէ Լուսինեանց , որ էին երբեմն թագաւոր կիւրորտի , երրուագէտի և Հայաստա-նի ,— և որք սերեալ են ի Գաղղիոյ , և տարան զգաւազան թագաւորութեան յԱրեւել ,— ու զի զ իմէ ծագում առած է Ժանիւ » թագա-ւորէն և Նորին Մեծութիւն Յակոբ Ա. թագա-ւորէն և Հիւկօ չորրորդէն և այլն , և այլն , և կը պատկանի սուրբ դաւանանքի Արեւելեան ուղ-ղափառ եկեղեցւոյ , և ծնած է ուղղափառ ծնողացմէ :

«Այս վկայական թուղթն ունեցողն է որդի Նորին Բարձրութեան արքայազն Քրիստոստիւղ իշխանը , որ է Տէր և Պետ կիւրորտի և այլն , և իշխանազն Լուսինեան թուղթն , և այլն , և այլն , և այլն . . . »

Այս ցեղազրուական արձանագրութիւնը շտա մեծ նշանակութիւն ունի , որովհետեւ բնազ իր-նեան , յորոյ քաղուած է այն , Յունաց տպու-տամբութեան ատեն թուրքերը փճացուցին ինչպէս նաև Լուսինեանց գիւղանին ի կիւրորտ (1821) կողոպտեցին նաև Լուսինեանց բնաւան-կան դրամագլուխը որ բաւական մեծ քանակ էր և կը պահուէր Աթանաս արքեպիսկոպոս Նի-կոմիդիոյ Մե տրապօլիտին քով , որ Քրիստոստիւղ իշխանին աներձագն էր :

Այս դրամագլխին հաստատարէ Լուսինեան գերդաստանին վերաբերելն և քանակութեան չափը կը հաստատուի Լուսի Լուսինեանին հօրը Քրիստոստիւղ իշխան Լուսինեանի կողմէն որ գրուած է ի 22 Փետրվարի 1821 թուին , ինչպէս նաև այն հաշուէն զոր Աթանաս արքեպիսկոպոս-ւն տուած է առ իշխանն Քրիստոստիւղ ի 20 Կեկտեմբեր 1820 ամին :

Կտակին մէջ շարժուն և անշարժ գույքը թը-ւելէն յետոյ՝ որք կը գտնուէին կիւրորտ կղզւոյ զանազան գաւառներու մէջ , եօթներորդ յօդ-ուածին մէջ նշանակուած է այսպէս , « Կոյնպէս կը թողունք մեր ազգատոհմին բոլոր դրամական կարողութիւնը , որ կը բաղկանայ հետեւեալ գու-մարէն . Հոլանտական՝ 25 րովնէց 4 միլիոն 800, 000, Սպանիական ճուլլոն 495,000, Մահմուտիէ 170,000, Բուրի 200,000, Սպանիական Տօրար 3 միլիոն 169,485, Ռուսիացի Բուլլ 600,000 , և որք կը պահուին իբրև աւանդ ի Կ. Պոլսի , Նիկի-միդիոյ Մետրապօլիտ Աթանասի քով , մեր որդ-ւոյն մօրեղբորը գանձարանին մէջ :

Իշխան Քրիստոստիւղ Լուսինեանի Աթանաս արքեպիսկոպոսը ուղարկելով 50,000 տուգաթ , նամակին մէջ կաւեցընէ . « Կը յայտնեմ ձեզ ձեր դրամագլխոյն քանակութիւնը որ ինձ յանձ-նուած է » , և կը յիշուի վերոյգրեալ կտակին դումարն :

Ըստ հրամանի Սուլթան Մահմուտ երկրորդի , և կարգադրութեամբ Մեծ Վէզիր Պէնտէրի Ալի փաշայի , ի 10 Ապրիլի 1821 թուին Մետրա-պօլիտն Աթանաս սուրբ Զատիկ առաջի օրն ան-միջապէս պատարագէն վերջը Ատուռոյ տաճա-րին մէջը ձերբակալուեցաւ , և Պատրիարք Գրի-գորիսի և ուրիշ շատ եպիսկոպոսներու հետ կախաղան հանուեցաւ . և անմիջապէս իր քով աւանդ եղած Լուսինեանց դրամագլուխը յոր-քունիս յախաղանեցաւ Մետրապօլիտին սեփ-հական գոյքերուն հետ :

Սոյն ժամանակ երեքտասանամեայ Լուսինեան իշխանը՝ հօրեղբորը քով գտնուելով՝ հաղիւ կրցաւ աղատիլ խնամք Սպանիոյ դեսպանատան և Բրիտանական Արտուածաշնչի ընկերութեան :

Անգղիական Միսիոնարներու հետ բաւական ժամանակ փոքր Ասիոյ մէջ թափառելէ և իւր ժառանգական բոլոր կալուածներն յարքունիս գրաւուելէն վերջը՝ Լուսինեան իշխանը փախըս-տական և ծախեալ շրջեցաւ : Յետոյ՝ երբ զար-գացաւ գնաց ի Յունաստան , ուր կազմեց կա-մաւոր զինուորական խումբ մը և Հելլենաց ան-կախութեան պատերազմին մասնակցեցաւ :

Իսկ 1828 թուին Մեծն Նիկողայոս կայսրն Ռուսաց դեսպանելով ի դաշտն մարտի՝ Տաճկաց պատերազմին ժամանակ , ընդունուեցաւ : Նա Ռուսական ծառայութեան մէջ , և գտնուեցաւ ամբողջ պատերազմի միջոցին գլխաւոր գործող բանակի մէջ , և մասնակից եղաւ ամեն կռիւ-ներու , մանաւանդ որ գիտէր Արեւելեան լե-զունները . քանիցս պաշտօնական յանձնարարու-թեամբ յուղարկեցաւ Օսմանեան զօրապետնե-րու մօտ ի բանակցութիւն , և այս պատճառաւ Նիկողայոս կայսրն բարձր շնորհակալութեանցն արժանացաւ :

(Մնացեալն յաջորդ բոլոր)

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Վ Ա Ն

Հեռագիրը լուս կը կենայ թէ և Պիւմարք իշ-խանի ի վիճենա ճամբորդութեան և Անտրապի կոմսին հետ տեսակցութեան վրայ , սակայն կը-ծանուցանէ թէ Աւստրո-Գերմանական դաշ-նակցութիւնն երթալով հաստատութիւն կը տնէ :

Կեդրոնական Ասիոյ լուրերը դեռ չեն կարո-յացած Գապուլի կոտորածին շարժառիթը բա-ցատրել , նաև ոճրին բուն հեղինակներն անգամ տակաւին անձանթ մնացած են : Հէրաթի կա-ռավարիչ Էյուպ Խան , որ Աֆղանիստանի Էմի-րին եղբայրն է յանցուածարտ կը ներկայացուի այս ոճրին մէջ , սակայն այս լուրը ևս կը հեր-քուի երբ ուրիշ հեռագրի մը ծանուցածին հա-ւատ ընծայուի որ կրէ թէ Հէրաթի մէջ կա-ռավարութեան վրայ կոտորած մը եղեր է ու-րիշ ապստամբական խռովանք մը , որմէ կը գու-շակեն լրագիրք ոմանք թէ երկրին իշխանին և անոր դերգաստանին վրայ Մեծին—Բրիտանիոյ սրտմտութիւնը հրաւիրելու համար եղած սոս-կալի դաւաճանք լիւն մ'է այս , ինչպէս որ ի-րօք Անգլիա սկսած է ամեն կողմ պատերազմը :

Եգիպտոսի փոխարքան կրկին պաշտօնէից փո-փոխութիւններ քաւ : Խորհրդոյ նախագահ ընտրեց Րիազ փաշան որոյ յանձնեց նաև ներ-քին գործոց և գանձուց տեսչութիւնը , արդա-րութեան գործոց պաշտօնեայ կարգեց Փախըի փաշան , և Ալի Մուպարէք փաշայի յանձնեց հասարակաց շինութեան պաշտօնէութիւնը :

Խոտիլը ամոնց վերջերն ի Կ. Պոլսի պիտի հասնի Ռուսական շարժ իշխանը իր պաշտօնէից հետ համաձայնեցաւ Մերակոյտը լուծելու մասին , երբ սա մերժէ Հրէից նկատմամբ ըլլալիք օրի-նական առաջարկը :

Կայսերական կառավարութիւնը 57 գանձուց վերատեսուչներ կարգած է որք քիչ ատենի մէջ իրենց վիճակեալ տեղերը պիտի մեկնին :

Վերատեսչաց մեկնելու վայրերը եօթը գա-ւառի բաժնուած են , այսինքն

1. Կոստանդնուպօլսի և Էտիրնէ ,
2. Իզմիր և Արշիպեղեան կղզիք ,
3. Սիւրէա և Երուսաղէմ ,
4. Պրուսա , Գօնիւս և Էնկիւրիւ ,
5. Սըվաք , Տիարպէքիւր և Միջագէտք ,
6. Պաղատա , Մուսուլ և Պատրա ,
7. Սէլանիկ , Եանես , Մանասլըք , Բոսօլա և Շքօտրա :

Այս վերատեսչաց մէջ 6 ոչ—մահմէտական և 4 եւրոպացի կան որք են Մ. Ժիրօն , Գաղղիացի , Մ. Պիւլան , աւստրիացի , Մ. Գալլէր , անգլիացի , Մ. Վիլհելմ-ալ գերմանացի :

Տ Ե Ղ Ա Վ Ա Ն

Երկուշաբթի առաւօտ ժամը եօթի քանի մը վայրեկան մնացած , երկու անգամ երկրաշարժ եղաւ հոս : Աթինական լրագրաց պատմածին նայելով քանի մ'օր առաջ ալ Արշիպեղադոսի և Յոնիական կղզեաց մէջ պատահէր է երկրա-

յոն ցնցում այնքան յաճախ՝ որ բնակեաց մեծ երկիւղ պատճառէր է :

—Անճրեք , որմէ զրկուած էինք դրեթէՄա-յիօի առաջին օրերէն ի վեր և զոր երկրաշարժը կը լինդրէին մեծ անկալութեամբ , առատու-թեամբ հոսեցաւ չորեքշաբթի առաւօտ Մինչև հիմա գաղարած գաշտերու աշխատութիւնք ալ կարող են շարունակուիլ :

—Քանի մը զինեալ շարագործներ՝ անցեալ օր Պուճա գիւղակին ճամբան , 3 անցորդ բռնե-լով կողոպտէր են զանոնք : Անցորդաց մէկին ժամացոյցը և 24 արծաթ մէճիւր կ'առնուն , երկրորդին 18 մէճիւրէն և երրորդին հաղաղ դուռնի չափ ստակը : Ուրիշ անցորդ մը ևս բռն-նելով գանակի հարուածով վիրաւորէր են քո-վը մինակ մէկ մէճիւրիէ ունենալուն համար :

—Փար Տ'Ալէքսանտրի լրագիրը կը պատմէ , թէ Անգլիական կառավարութիւնը Սրբոյն Մի-քայէլի և Սրբոյն Գէորգի կարգին Մեծ—Խա-չով պատուէր է զնուպար փաշա , սորա իբր Ե-գիպտական վերահսկողութեանց հեղինակ և իբր արդարութեան և ընտիր վարչութեան պաշտպանիչ՝ մատուցած ծառայութեանց :

—Մանսուրա անուն տաճկական Փրգաթիւնը երկուշաբթի օր նաւահանգիստ հասնելով 1000 ըէտիֆ բերաւ :

—Վսեմ Յովսէփ Չէլէպի ի քաղաքս վերա-դարձած է Կ. Պոլսէն :

—Վիեննայի նախարդ Դեսպան Էսէտ Պէյ Մարսիլիայէն գալով հինգշաբթի օր քաղաքս հասաւ , և նոյն օրը մեկնեցաւ ի Կ. Պոլսի :

—Նախարդ պատր փոխանորդ Արժանապա-տիւ տէր Յովհաննէս քահանայ Միլլեան յեղիւ պատ կուղեւորի տեղւոյն ազգային անկարող-թիւները քննելու պաշտօնով :

—Այսրէն հետեւեալը կը գրեն Րէֆորմի , « Ծաբաթ օր կէսօրէն ետեւ երկու աւազա-կներու գլուխները բերն հոս , որք զինուոր-ներէ սպաննուած էին Տէրմէնճիք գիւղին « մերձակայքը , և իրարմուր թէ այս երկու ա-ւազակները այն խմբին կը վերաբերէին , որոյ « յորուիլը իմացուցի ձեզի պետերնին մեռնել-է ետեւ : Այլ աւազակաց խմբերուն վրայ ոչինչ « իմացայ : Ո՞վ գիտէ որ լեւրն մէջ կամոր ու- « զին վրայ գարանամուտ եղած են ճամբորդ-ներու կենաց և քսակին դէմ » :

—Պուռնապատր աղօրեաց երկուքը Չէրքէ-նէրէ յարձակում կը կրեն : Աղօրեաց միոյն պա-հապանը , որ 30 տարեկան տաճիկ մ'է հրացա-նով կը վիրաւորի ուսէն , կըսուի թէ վէրքը խիստ վտանգաւոր է , Հետեւեալ օրը Յունաց հիւան-դանոցը կը տարուի վիրաւորը :

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

Աֆիօն.—Ծախուեցաւ 191 կողով երկուց շա-բաթուց մէջ ի գին 140—145 շուրուշ :

Բալամուտ.—Ծախուեցաւ 4 500 կենդինար ի գին 53—79 շուրուշի :

Բամպակ.—Ծախուեցաւ 25 հակ մեքենայով մաքրուած , ի գին 375 շուրուշի կենդինար : Թուզ.—Մինչև հիմա 36,000 շափ բեռ իջած և ծախուած է 70—80էն մինչև 120 շուրուշի :

Բուրդ.—Ծախուեցաւ 1500 կենդինար ի գին 285—293 շուրուշի :

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆ

ՊՕՔԱՉԻՕԻ ՏԱՄՆՕՐԵԱՆԸ

Սոյն համբաւաւոր գործը , որ գուտքաւ Լի մանրաւէտերու ժողովածոյ մ'է արդէն եւ-րոպայի մէջ ամեն լեզուներու թարգմանուած ըլլալով՝ վերջին օրերս ընտրանօք հայերէնի ալ կը թարգմանուի եւ որու առաջին հատորը հրատարակուած է ու կը ծախուի կէս արծաթ մէճիւրի

Տէր Լրագրոյն ,

Ղ.—Իսա Գ. Պալ Դաշնէն :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱՆՈՅՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ